

Nr. 39.

Warszawa

17/29 września 1866 r.

Wychodzi w każdą sobotę.

Redakcja przy ulicy Nowy-Świat 14.

MERKURY

dodatek tygodniowy do Ekonomisty.

TYDZIEŃ FINANSOWY.

Położenie targów pieniężnych prawie nic się nie zmieniło: ta sama nieufność, to samo wyczekiwanie; obfitość kapitałów nieczynnych, brak większych tranzakcij. Czekano okólnika Lavalett'a; a po jego ogłoszeniu – takież oczekiwanie. Wprawdzie pokojowy ton okólnika zamącony jest silnie wzmianką o reorganizacji armji; ale gdyby i tego dissonansu nie było, wątpimy, iżby na słowo jednego człowieka, choćby ministra francuskiego, mogło się zrodzić powszechne zaufanie. Na to potrzeba faktów, dających pewność jutra, spokojność w pracy, regularność w cenach i ruchach wartości. Ale takich faktów nie widzimy ani w rozgorączkowanych Niemczech, ani na Wschodzie, ani w Ameryce. Giełda paryska zaczęła się była ożywiać; ale pokazało się, że były to po większéj części likwidacje przymusowe spekulacji poprzedniéj. Nastąpiła zatém pewna reakcja i kursa spadły trochę, zwłaszcza po ogłoszeniu zawieszenia wypłaty kuponów pożyczki mexykańskiéj. Nie ma jednak żadnéj racji do ogólnego i znaczniejszego obniżenia,—są to wahania nie mające znaczenia.

Bank angielski obniżył skup na 4½; prywatna stopa już zeszła na 4%, nawet niżéj. Konsole 89⅜.

Berlin cały w uroczystości wojskowéj, nawet ministrowie, nawet finanse: Izby uchwalają fundusze na wydatki wojenne przeszłe i przyszłe, a hr. Bismark zostaje jenerałem.

Włoski minister finansów odstąpił anglo-francuskiéj kompanji kapitalistów należność od towarzystwa kolei lombardzkich na sumę 100 m. fr. Bank upoważniony został wypuścić na 50 /m. biletów 5-frankowych. Kurs przymusowy biletów nie daje się prawie uczuć, dzięki dobremu usposobieniu publiczności włoskiéj: mienne na złoto zaledwie dziś wynosi 4 do 5%; a jeśli pokój potrwa, bilety dojdą do równi i przymusowość w ten sposób zniknie. Spodziewane jest połączenie banku toskańskiego z b. Narodowym.

Stan targu pieniężnego warszawskiego pogorszył się co do kursu papierów publicznych; obniżyły się prawie wszystkie wartości: obligi skarbowe o 1⅔ % (81), listy zastawne o 1½ (83), listy likwidacyjne o 1/12 (62⅙); tylko pożyczka premiowa ruska podniosła się o 1¼ (112¾).

W kursach wexli zagranicznych dalszy okazał się postęp: obniżyły się o 1½ do 2%.

na Berlin	2 m.	125,6	doraźnie	126,6
„ Paryż	2 m.	125,4	„	126
„ Londyn ...	3 m.	125	„	126,5
„ Wiedeń....	2 m.	98,6	„	99,4.

KURSA GIEŁDY,

w tygodniu 21— 27 września.

	Stopa %	RÓWNIA (*pari*)	CENA RZECZYWISTA W TYGODNIU: Piątek 21 wrześ.	Sobota 22	Poniedz. 24	Wtorek 25	Środa 26	Czwar. 27	Stosunek ost. do pari na 100.
			R	u	b	l	e		
1. Papiery publiczne.									
a) Rządowe.									
Polskie. Obligi Skarbowe (r. 100. 250. 500).	4	100	.	.	.	81	.	81	81
Polskie. Bilety Skarbu Kr. Pol.	$4\frac{3}{25}$	100	.	.	.	.	.	.	.
Polskie. Obligacje cząstk. (zł. 500) z kup..	4	75	102	.	.	.	.	.	136
Polskie. Cert. ban. na obl. cz. *A* (z.300) z kup.	5	45	51	.	.	.	.	.	$113\frac{1}{3}$
Polskie. „ „ „ *B* (z. 200)	0	30	27	.	.	.	.	.	90
	5	30	34	.	.	.	.	.	$113\frac{1}{3}$
Polskie. Dow. Kom. Cen. Lik. (różne sumy).	0	100	45	.	.	.	.	.	45
Polskie. Listy likwid. (r. 100. 250. 500. 1000)	4	100	62,33	62,33	62,33	62,50	62,33	62,17	$62\frac{1}{6}$
kupon	.	.	.	.	.	.	.	1,30	.
Ruskie. 5-ta pożyczka (500)...........	5	100	*82,75	.	.	.	.	.	*$82\frac{3}{4}$
Ruskie. 6-ta pożyczka	5	100	.	.	.	.	.	.	.
Ruskie. Pożyczka premjowa z 1864 r.	5	100	111,50	112	112	112	112,75	112,75	$112\frac{3}{4}$
Ruskie. „ „ z 1866 r......	5	.	105,25	105,50	105,50	105,25	105,33	105,50	$105\frac{1}{2}$
Ruskie. Metaliki (300) lutowe	4	100	100,25	100,25	.	.	.	.	$100\frac{1}{4}$
Ruskie. Metaliki (300) sierpniowe	4	100	100	.	100,17	.	.	.	$100\frac{1}{6}$
Ruskie. Bilety banku Pańs. (100 i wyżéj)..	5	100	.	.	.	.	.	*83,25	*$83\frac{1}{4}$
b) Towarzystw i Spółek.									
Polskie. Listy Zast. (30. 75. 150. 750. 3000).	4	100	83,50	.	83,38	83,50	83	83	83
Polskie. „ „ „ ser. 2	4	100	80,50	80,33	.	80,33	.	.	$80\frac{1}{3}$
kupon............	.	.	.	.	.	.	.	$1,05\frac{5}{9}$	.
Polskie. Akcje Dr. Żel. W-W. (100)	diw.	60	.	69,50	.	.	.	.	$115\frac{5}{6}$
Polskie. „ „ W-B. (100. 150) ...	4	100	.	.	.	62,50	.	.	$62\frac{1}{2}$
Polskie. „ „ Teresp. (100).....	5	100	91,25	91,25	91,25	91,25	91,25	91,50	$91\frac{1}{2}$
Polskie. „ „ Łodzk. (100)	5	100	93	93	93	93	93	93	93
Rus. Akcje Gł. Tow. Dr. Ż. (125)	5	125	123,50	.	.	.	124,50	.	$99\frac{3}{5}$
Rus. Obligi D. Ż. W-Peters. (125. 500).	$4\frac{1}{2}$	100	94	.	.	.	.	.	94
2. Wexle.									
Berlin........(Tal. 100) 2 mies.	.	92,857	118,05	117,75	$117,67\frac{1}{2}$	117,60	116,55	116,70	$125\frac{2}{3}$
Gdańsk....... (100) „	.	92,857	117,90	.	117,30	117,30	116,25	116,40	$125\frac{1}{3}$
Hamburg .....(M. B. 300) „	.	140,855	.	.	.	178,95	.	.	127
Londyn....... (Ł. 1) 3 „	.	6,304	.	.	.	7,94	7,86	$7,87\frac{1}{2}$	125
Paryż ....(Fran. 300) 2 „	.	75,214	.	95,40	95,10	95,25	94,35	94,35	$125\frac{2}{5}$
Wiedeń....... (Gul. 150) „	.	92,857	.	.	.	.	$91,57\frac{1}{2}$	.	$98\frac{2}{3}$
Petersburg....(Rub. 100) 1 „	.	100	99	99,33	.	.	.	.	$99\frac{1}{3}$
3. Monety.									
Półimperjał..................	.	5,15	6,50	.	.	.	.	.	$126\frac{1}{5}$
Napoleondor	.	5	.	.	.	.	.	.	.
Dukat holenderski.............	.	3	3,50	.	.	.	.	.	$116\frac{2}{3}$
Rubel srebrny................	.	1	.	.	.	.	.	.	.
Talar pruski.................	.	0,92.857	.	.	.	.	.	.	.
Gulden austrjacki	.	0,62.906	.	.	.	.	.	.	.

STOPA SKUPU:	Warszawa.	Peter.	Londyn	Paryż.	Wiedeń.	Berlin.	Frankfurt.	Hamburg.
bankowa:	6 %	$6\frac{1}{2}$ (7)	$4\frac{1}{2}$	3	5	5	4	—
giełdowa:	—	9 (10)	4	3	6	$4\frac{1}{4}$	4	$3\frac{1}{2}$ (4)

STAN OPERACIJ BANKU POLSKIEGO.

	w d. 18 września.	w ciągu tygod. przyb. (+) ub. (—)	w d. 25 września.
	r u b l i		
1. Skup: Portfel wexli kraj. w Warsz.	1.245.507, 22½	+ 84.262, 41 — 77.279, 31½	1.252.490, 32
1. Skup: Portfel wexli kraj. w Łodzi.	78.682, 44½	+ 12.649, 05 — 5.347 44	85.984, 05½
1. Skup: Portfel „ zagranicznych	160.776 —	+ 257.852, 78 — 91.147, 73	327.481, 05
2. Zaliczenia na papiery publiczne ...	1.541.514, 52½	+ 47.454, 10½ — 38.846, 10½	1.550.122, 52½
3 „ na zast. towarów (a) wełny .	396.210 —	+ 1.282, 99 — 9.232, 99	388.260 —
3 „ na zast. towarów (b) in. tow.	202.742, 40½	+ 531, 14 — 5.147, 59½	198.125, 95
Łącznie (3)	598.952, 40½	— 12.566, 45½	586.385, 95
4. „ „ kosztowności ..	555.152, 04	+ 5.682, 70 — 9.513, 59	551.321, 15
5. Otwarte kredyta	3.787.658, 42	+ 438.404, 64 — 339.818, 74	3.886.244, 32
6. Kasa: Monety srebrne	2.763.465, 48½	— 2.794, 39½	2.760.671, 09
6. Kasa: „ złote	30.477, 60	—	30.477, 60
6. Kasa: Bilety Banku Polskiego	508.681 —	— 62.300 —	446.381 —
6. Kasa: „ Kred. Cesarstwa	833.472 —	— 192.938 —	640.534 —
Łącznie (6)	4.136.096, 08½	— 258.032, 39½	3.878.063, 69

BILANSE BANKÓW FRANCUSKIEGO I ANGIELSKIEGO,

w d. 13/14 września.

STAN CZYNNY

	B. francuski.	B. angielski.
	f r a n k ó w	
Fundusz metaliczny	733.843102	399.369425
Portfel	602.912827	562.048525 (Portfel i Zaliczenia)
Zaliczenia na złoto i rozm.	43.613418	
Pożyczki na zast. pap. publ. akcij, oblig. i in.	80.331700	292.793075
Dług skarbu i inne wart. .	157.432655	375.000000
	1.618.133702	1.629.211025

STAN BIERNY

	B. francuski.	B. angielski.
	f r a n k ó w	
Bilety w obiegu	951.370075	586.801375
Przekazy z term. kilkod. .	26.523272	16.305225
Rachunki bieżące prywatne.....	309.349384	432.709925
Rachunki bieżące skarbowe....	96.147141	129.618950
Kapitał zakładowy	182.500000	363.825000 (Kapitał i Zysk)
Zysk do kapit. doliczony .	7.044776	
Inne bierniki	45.199054	99.950550
	1.618.133702	1.629.211025

SKAZÓWKI I FAKTA BIEŻĄCE.

— **Więzienia dla dzieci i kolonije rolnicze,** (ustęp z artykułu Doktora Janikowskiego pod tytułem „Przegląd higieniczny" *Gazeta Polska*). „Kwestja pomieszczenia dzieci i niedorostków, skazanych wyrokami sądów poprawczych i karnych na odsiedzenie kary, stała się w drugiéj połowie roku przeszłego we Francji przedmiotem żywego zajęcia. Pierwszy popęd do tego dał pan Juljusz Simon, autor „*Robotnicy*" i tylu innych słusznie cenionych dzieł w przedmiocie ekonomji społecznéj, który jako członek Ciała prawodawczego francuskiego, na posiedzeniu z dnia 13 czerwca 1865 r. zwrócił uwagę na tę okoliczność, iż prawo z 5 sierpnia 1850 r., według brzmienia którego wszyscy więźniowie nie pełnoletni mają być odsyłani do *kolonij rolniczych*, nie jest wykonywane. Zarazem pan J. Simon przedstawił swym kolegom niektóre uwagi co do wewnętrznego porządku w więzieniu paryskiém dla małoletnich, zwaném *la Roquette*.

Wzruszona obrazem szwanku, na jaki moralność i zdrowie młodych więźniów są wystawione, Cesarzowa Eugenja postanowiła natychmiast sama przekonać się o stanie rzeczy, i w długiéj wizycie, którą oddała

w więzieniu „la Roquette”, wybadała osobiście najdrobniejsze szczegóły dotyczące stanu moralnego i fizycznego młodych więźniów. Chodząc od celki do celki, każdego z nich sama wypytywała, a w trzy dni potém, w skutek raportu ministra spraw wewnętrznych, ustanowioną była osobna komisja pod prezydencją Cesarzowéj. Komisja ta miała zbadać, czy zachowywany obecnie w tym względzie porządek jest zgodny z prawem i czy jest zgodny z interesem młodych więźniów pod względem ich zdrowia, wychowania i moralności?—słowem ocenić, czy prawo ma być zmienione, czyli też system więzienny, zaprowadzony w la Roquette, zmodyfikowany.

Dnia 7 sierpnia 1865 r. prace komisji były ukończone, i *Monitor* ogłosił jéj sprawozdanie, które przemawiało za prostém wykonaniem prawa z d. 5 sierpnia 1850 roku, to jest za odsyłaniem młodych więźniów do kolonij rolniczych, które w tym celu urządzone są po całéj Francji.

Obecnie jednak poważne głosy występują z zarzutem, że powyższa komisja zbyt pospieszne i bezwarunkowe wypowiedziała zdanie. Między innemi dr. O. du Mesnil w obszernéj pracy zamieszczonéj w *Annales d'hygiène publique* gruntownie rozbiera tę kwestję i dowodzi, że zdanie komisji, bezwarunkowo przychylne kolonjom rolniczym, a zupełnie niekorzystne dla więzień, stąd pochodzi, iż w wywodach swoich opierała się na porównaniu z jednéj strony więzienia celkowego najgorzéj urządzonego w całém cesarstwie (*la petite Roquette* w Paryżu), a z drugiéj strony kolonji rolniczéj najwzorowiéj uorganizowanéj (*Mettray*).

Dla lepszego wyjaśnienia kwestji autor zebrał dane statystyczne dotyczące znacznéj liczby tak kolonij rolniczych, jak więzień dla dzieci i niedorostków; a z cyfr tych okazuje się, że zarówno liczba recydyw, to jest ponownego karania za przestępstwa, jako i śmiertelność, znacznie są mniejsze w więzieniach dla dzieci przeznaczonych, aniżeli w kolonjach rolniczych. Zresztą nic dziwnego, że w tych ostatnich stan fizyczny i moralny dzieci jest gorszy; albowiem co do pierwszego, siły ich są tam nad miarę wyzyskiwane przez chciwych zarządców (przedsiębierców), a co do drugiego, zetknięcie z sobą tak wielu moralnie upośledzonych młodych istot, tworzy niejako ognisko zepsucia, w którém i lepsze natury ulegają zarazie ogólnego skażenia. Owe wielkie kolonje rolnicze mają nadto i tę niedogodność, że bardzo wiele kosztują. S tych powodów autor proponuje ich zniesienie, zastępując je w ten sposób, iżby w więzieniach celkowych, do których mają być odsyłani małoletni, zaprowadzić *obowiązkowe nauczanie*. Każdy nauczyciel miałby pod swoim dozorem najwyżéj 40 dzieci, których stan moralny mógłby dokładnie ocenić, i oznaczyć którzy z więźniów kwalifikują się, jako niepoprawni, do kolonji karnych, a którzy do tymczasowego uwolnienia. Ci ostatni byliby podzieleni na dwie grupy: dzieci zrodzone w miastach oddawanoby po 10 do 12, za stosownem wynagrodzeniem, do znaczniejszych rękodzielników i fabrykantów, gdzieby zostawali pod dozorem osobnego podmajstrzego; dzieci zaś zrodzone na wsi oddawanoby na podobnych warunkach do znaczniejszych i dobrze urządzonych dóbr prywatnych.”...

Zdaje się, że p. du Mesnil wpadł w drugą ostateczność, gdy potępia kolonje rolnicze, a zaleca więzienia celkowe. Pomijając już wpływ moralny odosobnienia na młody umysł i charakter—wpływ, który przy dobrych, ma bardzo złe strony—, twierdzenie jakoby więzienia dawały lepsze warunki higieniczne, sprzeciwia się zdrowemu rozsądkowi. Zapewne, kolonje przy większéj swobodzie więźni, wymagają też większéj troskliwości dozorujących; przy używaniu ich do pracy - szczególnéj względności i opieki władzy lub przedsiębierców. Ale są to rzeczy procedury, łatwe wprawdzie do nadużycia, lecz niemniéj łatwe do poprawienia;—i statystyka pana du Mesnil może zupełnie inaczéj wyglądać po zaprowadzeniu ulepszeń w kolonjach; a nawet i dziś, gdyby się na lepszych zakładach jak Mettray oparła, dałaby odwrotne wypadki. Kolonje rolnicze mają przyszłość, są instytucją żywą i nową, zdolną do stopniowego doskonalenia; więzienia — instytucja martwa — nie o wiele dadzą się ulepszyć nad to, co już w Anglii i w Ameryce dokonano. Wreszcie sam Dr. Janikowski przytacza daléj przekonywający dowód zbawiennego wpływu wolnego i zdrowego powietrza na organizm dziecięcy:

„Z rozprawy Dra Farr, cytowanéj w londyńskiém Towarzystwie statystyczném, okazuje się, że na 100 noworodków dochodzi do wieku lat 5-u:

w Norwegji..........	83	w Prusach............	68
—Szwecyi...........	80	—Holandji...........	67
—Danji.............	80	—Austrji............	64
—Angji.............	74	—Hiszpanji..........	64
—Belgji............	73	—Rosji..............	62
—Francji...........	71	—Włoszech...........	61

„Korzystny stosunek odznaczający Norwegję Dr Farr przypisuje téj okoliczności, że sztuczne karmienie dzieci nie ma tam miejsca. Lecz faktem niemniéj ważnym jest przewaga liczebna ludności wiejskiéj nad miejską, a zatem żyjących nie w skupieniu miast, ani nawet wsi ludnych, ale w osadach i domach pojedynczych, rozrzuconych, i na gruncie kamienistym, suchym,—skąd wypada dla każdego mieszkańca daleko większa *ilość powietrza zdrowego*, niż nawet w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnéj i t. d.”

— **Dochód z akcyzy i patentów trunkowych w Rosji europejskiéj za 1-e półrocze r. b.** Dochód ten z 49 gubernji Rosji europ. i ziemi kozaków Dońskich wynosi

za 1-e półrocze 1866 roku rub. 50,938,339
A że „ „ 1865 „ było „ 55,683,335
a według oznaczenia budżetowego
na r. b. (rub. 115,356,300)
na półrocze przypada...................... 57,678,150

Wpłynęło zatém w porównaniu z rokiem zeszłym mniéj o........................ 4,744,99[illegible]
a w porównaniu z zamierzeniem budż. 6,739,81[illegible]
(*Bierż. Wied.*)

— **Osuszenie Züdersee.** Holandja przedsiębierze olbrzymią pracę osuszenia znacznéj części zatoki *Züdersee*, na przestrzeni 195,000 hektarów. Koszt całego dzieła obliczony na 116½ milj. guldenów. Roboty przygotowawcze już są rozpoczęte.

W drukarni Gazety Polskiéj.

Za pozwoleniem Cenzury Rządowéj.